

Vad är viktigast: riskreduktion eller källtermsreduktion?

Niklas Löwegren, Trafikverket och Andrew Petsonk, WSP Environmental

10 kap 2 § miljöbalken lägger ett ansvar på en verksamhetsutövare att efterbehandla föroreningar som *kan* medföra skada eller olägenhet för hälsa eller miljö, dvs. det måste finnas en risk. När målet för en efterbehandlingsåtgärd ska fastställas menar många att 10:2 också ska gälla, dvs. det räcker att riskerna undanröjs. Andra menar istället att miljömålen, till vilka förarbetena till balken hänvisar, ska vägleda valet av åtgärdsåtgärd. Detta gäller i synnerhet miljömålet Giftfri miljö, som innebär att halterna av naturfrämmande ämnen ska vara nära noll samt att halterna av naturligt förekommande ämnen ska vara nära bakgrunds nivåerna.

En besläktad fråga är om återfyllningsmassor måste i princip vara rena, eller om man kan tillåta återfyllning av uppgrävda massor från samma plats med föroreningshalter som underskrider exempelvis platsspecifika riktvärden, dvs. den nivå under vilken riskerna med förorenad jord normalt anses vara acceptabla.

Föredragningen tar sin utgångspunkt i flera domskäl där miljööverdomstolen under 2010 har tangerat dessa frågeställningar. Domarna kan innebära att branschens nuvarande tonvikt på riskbedömning och riskvärdering får mindre betydelse framöver. I stället ökar behovet av att göra en mer noggrann kartläggning av de förorenande verksamheternas historia samt hur och när föroreningar har tillkommit.

Ett flertal av dessa frågor ställs också på sin spets i ett mål där miljööverdomstolen kommer att meddela dom kring årsskiftet 2010/2011. Målet gäller Trafikverkets överklagande av ett föreläggande från Länsstyrelsen i Jönköpings län om efterbehandling av ett f.d. impregneringsområde i Nässjö. Det är möjligt att domen kan få avgörande betydelse för den framtida efterbehandlingsverksamheten i Sverige.

Kostnad-nytta med avseende på riskreduktion – var går gränsen?

Mårten Bengtsson, Åberg & Co. och Andrew Petsonk, WSP Environmental

Såväl miljöbalken som miljööverdomstolens praxis stadgar att en efterbehandlingsåtgärd ska vara miljömässigt motiverat, tekniskt genomförbart och ekonomiskt rimligt. Branschen har hittills fokuserat på de två första delarna av denna formel, vilket framgår inte minst av innehållet i Naturvårdsverkets senaste vägledningpaket.

För närvarande tillämpas allt oftare det s.k. tillsynsspåret. Samtidigt har miljööverdomstolen satt en någorlunda tydlig gräns för vad som skäligen kan utkrävas av de efterbehandlingsansvariga. Dessutom hårdprioriteras den offentliga och den privata sfärens samlade resurser för efterbehandling. Tillsammans innebär dessa trender ett växande behov av att på klara grunder kunna avgöra vad som är ekonomiskt rimligt i enskilda fall. Det handlar om att hitta en rimlig och effektiv balans mellan alla tre avvägningsfaktorer: miljö, teknik och ekonomi.

I denna föredragning belyses denna frågeställning med utgångspunkt i miljööverdomstolens domar under 2010 samt ett avgörande kring årsskiftet 2010/2011 av Trafikverkets överklagande av Länsstyrelsen i Jönköpings läns föreläggande om efterbehandling av ett f.d. impregneringsområde i Nässjö. Att hitta den rätta balansen har varit en av kärnfrågorna i det sistnämnda målet.